

Euroopa keskkond

Neljas hindamisaruanne
Kokkuvõte

Pan-Euroopa regioon – aruandes kasutatud riigirühmad

Lääne- ja Kesk-Euroopa

- Euroopa Liit – 25 riiki
Liikmesriigid (EL-25)
- Euroopa Vabakaubanduse
Assotsiatsioon (EFTA)
- Andorra, Monaco, San Marino

Kagu-Euroopa

- Lääne-Balkan
- Bulgaaria ja Rumeenia
- Türgi

Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia

- Ida-Euroopa
- Kesk-Aasia
- Kaukaasia
- Aruandes käsitlemata riigid

Euroopa keskkond

Neljas hindamisaruanne
Kokkuvõte

Kiievist Belgradini

Protsessis „Keskkond Euroopa jaoks“ (*Environment for Europe*) osaleb praeguseks kolme mandri 56 riiki, et üheskoos lahendada keskkonnakaitse valupunkte. Selle protsessi toetuseks on Euroopa Keskkonnaagentuur koostanud Pan-Euroopa regiooni keskkonna kohta mitu hindamisaruannet, et anda poliitikaga haakuvat, ajakohast ja usaldusväärset teavet keskkonna ja inimühiskonna vastasmõjude kohta.

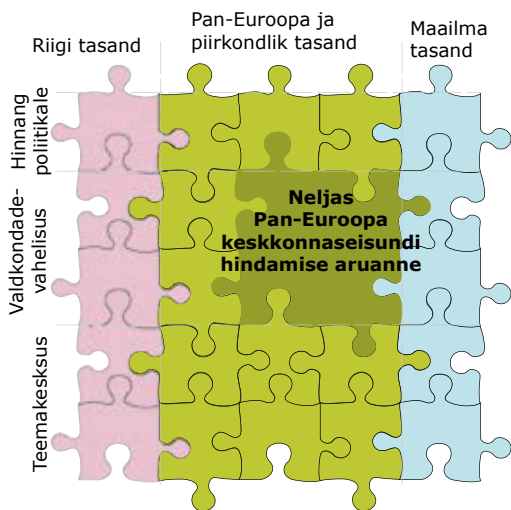
Esimest põhjalikku Pan-Euroopa regiooni keskkonnaseisundi hindamise aruannet esitleti 1995. aastal Sofias. Ajakohastatud aruandeid esitleti ministrite konverentsil 1998. aastal Århusis ja 2003. aastal Kiievis.

Käesolev aruanne on järjekorras neljas. Aruandes on võimalust mööda hinnatud saavutatud tulemusi, eelkõige Euroopa Ühenduse kuuenda keskkonnategevuskava ning Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikide keskkonnastrateegia eesmärkide valguses.

Aruanne koostati tihedas koostöös kogu regiooni mitmesuguste rahvusvaheliste organisatsioonide, valitsusasutuste ja vabaühendustega.

Ehkki keskkonnapoliitika ja säästva arengu edendamisel on kõikjal Pan-Euroopa regioonis saavutatud märkimisväärset edu, on lõimitud poliitiliste lähenemisviiside väljatöötamise ja nende tegeliku rakendamise vahel ikka veel suur lõhe.

Neljanda hindamisaruande kontekst

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 1.5.

Edukas rakendamine sõltub selgete ja realistlike eesmärkide püstitamisest koos tulemuste jälgimise mehhanismidega.

Keskkonnateabe kvaliteet on regiooni ulatuses ikka veel ebahühtlane, märgatavaid erinevusi on andmete kättesaadavuses ja usaldusväärsuses. Palju on arenguruumi vajalike andmete ja teabe muutmisel peale kättesaadavuse ka senisest võrreldavamaks ja usaldusväärsemaks.

Sotsiaal-majanduslikud suundumused

Pan-Euroopa regiooni kultuuri ja keskkonna mitmekesisus on suur. Siin elab enam kui 870 miljonit inimest, üle poole neist Lääne- ja Kesk-Euroopas, tehes Euroopa Liidust maailma ühe tihedamini asustatud piirkonna, kus ruutkilomeetril elab üle 100 inimese. See on teravas kontrastis Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia suhteliselt hõreda asustusega, kus keskmine asustustihedus on tunduvalt alla 20 inimese ruutkilomeetri kohta.

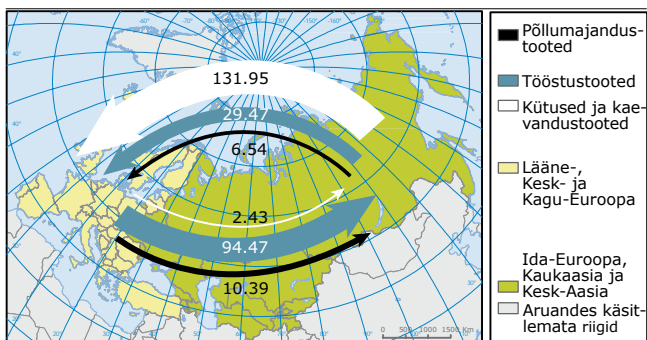
Viimaste aastate majanduslik elavnemine on toonud kaasa rahvamajanduse kogutulu suhtelise suurenemise praktiliselt kõigis Pan-Euroopa regiooni riikides. Eriti kiire on majanduskasv olnud Kagu-Euroopas ning Ida-Euroopas, Kaukaasias ja Kesk-Aasias.

Pan-Euroopa regioon ja selle allregioonid: tähtsaimad sotsiaal-majanduslikud näitajad 2005. aastal

	Pindala (1000 km ²)	Elanikke (mln)	Rahvamajanduse kogutulu (SKT elaniku kohta, USD)
Lääne- ja Kesk-Euroopa			
EL-15	3 243	385	22 337
EL-10	729	74	5 594
EFTA ning muu Lääne- ja Kesk- Euroopa	468	12	36 550
Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia			
Ida-Euroopa	17 943	204	2 034
Kaukaasia	186	16	1 112
Kesk-Aasia	4 003	58	955
Kagu-Euroopa			
Lääne-Balkan	264	22	2 236
Muu Kesk-Euroopa	1 132	102	3 052

Allikas: neljanda hindamisaruande tabel 1.2.

Kaubavood Lääne-, Kesk- ja Kagu-Euroopa ning Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikide vahel 2005. aastal (mld USD)

Allikas: neljanda hindamisaruande kaart 6.1.

Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikide majandus sõltub üha vähem põllumajandustoodangust ja üha enam teenindussektorist. Sellele vaatamata on see piirkond endiselt suhteliselt sõltuv maavarade kaevandamisest ja põllumajandusest, millega sageli kaasneb suur keskkonnakoormus ning suured jäätmekogused.

Regiooni iseseisvate riikide arv, mis 1990. aastal oli 33, on 2007. aastaks kasvanud 53-ni. Selle aja jooksul on Euroopa Liit laienenud 15 liikmesriigist 27 liikmesriigini.

Keskkond ja tervis: Õhukvaliteet

Õhusaaste, eelkõige tahked osakesed ja maapinnalähedane osoon on endiselt oluline oht tervisele, lühendades keskmist eluiga Lääne- ja Kesk-Euroopas ligi ühe aasta võrra ning ohustades laste tervislikku arengut.

Enamiku õhusaasteainete heitkogused on Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikides suurenenud enam kui 10 %, põhjuseks majanduse elavnemine, transpordimahu suurenemine ning ebatõhus õhusaaste vähendamise poliitika.

Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikides takistab õhukvaliteedi ja selle mõju sügavuti hindamist andmete puudulik kvaliteet. Olemasolevad piiratud andmed näitavad siiski, et Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia ning Kagu-Euroopa riikides, nagu Lääne- ja Kesk-Euroopa riikideski, on peamiseks terviseohuks tahked osakesed ja nende toksilised koostisosad.

Heitkoguste muutused protsentides (2000–2004)

Saasteaine	Lääne- ja Kesk-Euroopa	Kagu-Euroopa	Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia
Lämmastikoksiidid (NO _x)	- 8.7 %	+ 5.7 %	+ 13.1 %
Vääveldioksiid (SO ₂)	- 19.6 %	+ 1.5 %	- 10.3 %
Lenduvad orgaanilised ühendid (VOC)	- 13.6%	- 12.3 %	+ 11.2 %
Ammoniaak (NH ₃)	- 2.6 %	- 5.7 %	- 14.4 %
Osooni eellased	- 11.3 %	- 2.1 %	+ 11.5 %
Tahked osakesed (PM ₁₀)	- 9.7 %	+ 2.2 %	+ 12.6 %

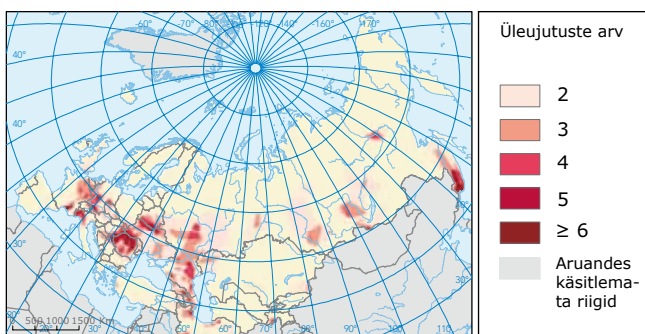
Allikas: neljanda hindamisaruande tabel 2.2.1.

Keskkond ja tervis: Siseveekogud

Enam kui 100 miljonile Pan-Euroopa regiooni inimesele ei ole ikka veel kättesaadav tervisele ohutu joogivesi ega nõuetekohane heitveepuhastus. Ida-Euroopas, Kaukaasias ja Kesk-Aasias ning Kagu-Euroopas on veevarustuse ja sanitaarteenuste kvaliteet viimase 15 aasta jooksul pidevalt halvenenud, kusjuures enim kannatab selle all maaelanikkond.

Kolmandik Pan-Euroopa regiooni elanikkonnast elab riikides, kus veevarudele langeb suur koormus. Põudade ja veepuuduse tagajärgi raskendavad veevarustussüsteemide suured lekkekaod, niisutussüsteemide puudulik majandamine ja korrashoid ning ebasäästlikud taimekasvatuse meetodid.

Üleujutustest mõjutatud jõevalglad (1998–2005)

Allikas: neljanda hindamisaruande kaart 2.3.1.

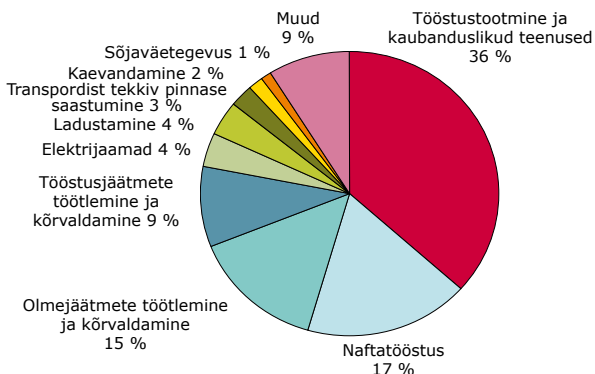
Keskkond ja tervis: Muld

Kiievi konverentsi järel on tehtud edusamme nii poliitika arendamises kui ka teabe kättesaadavuses, kuid siiski on veel liiga vara rääkida mullavarude seisundi märkimisväärsest paranemisest.

Arvestades praeguste ohtude, eelkõige kliimamuutuste keerukat olemust, on tarvis uut mõtlemisviisi mullakaitsemeetmete aluseks oleva tõendusmaterjali täiustamise mehhanismide osas.

Parimate tavade vahetamine sarnaste mullatingimustega riikide ja piirkondade vahel võib paljude mullaga seonduvate ohtude puhul vähendada tervendamiskulusid ning olla oluliseks lähtekohaks koostööle.

Mõnes Lääne-, Kesk- ja Kagu-Euroopa riigis pinnase saastumist põhjustavad majandustegevused (% uuritud reostuskolletest)

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 2.4.2.

Keskkond ja tervis: Ohtlikud kemikaalid

Keemiatööstus on kõikjal maailmas kasvanud. Euroopa Liidus on toksiliste kemikaalide tootmine kasvanud kemikaalide kogutoodanguga peaaegu samas tempos ning mõlemad on kasvanud kiiremini kui SKT.

Üleilmastumine toob kaasa keskkonnakoormuse nihkumise arengumaadesse ning ohtude taassisseveo piiriülese saaste ja saastunud toodetena.

Nii Euroopas kui ka maailma tasandil on hiljuti kokku lepitud kemikaalide käitlemise oluliste uute põhimõtete ja õigusaktide osas. Euroopa Liidus on nende seas kemikaalide registreerimise, hindamise, autoriseerimise ja piiramise määrus (REACH), mis jõustus 2007. aastal. Rahvusvahelisel tasandil võeti 2006. aastal vastu kemikaalide rahvusvahelise kasutamise strateegiline lähenemisviis (SAICM).

Lisaks sellele lepiti kokku ülemaailmne ühtne klassifitseerimis- ja märgistussüsteem (GHS) ning jõustusid orgaaniliste püsisaasteainete piiramise Stockholmi konventsioon ja eelteavitusel põhineva nõusolekumenetluse Rotterdami konventsioon.

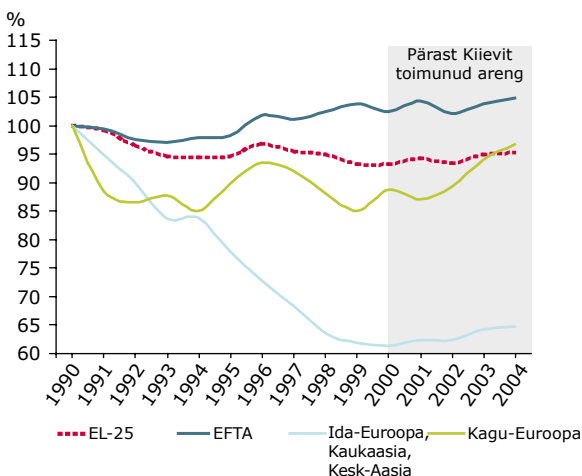
Kliimamuutused

Kasvuhoonegaaside heitkogused on viimastel aastatel enamikus Euroopa riikides suurenenud ning prognoositavalt suurenevad ka tulevikus. Paljud Euroopa riigid on vastu võtnud heitkoguste vähendamise riiklikud programmid, kuid osal neist tuleb siiski raskusi oma Kyoto eesmärkideni jõudmisega.

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Kyoto protokoll ja selle esimene kohustusperiood on alles esimene samm kliimamuutuste vastu võitlemisel.

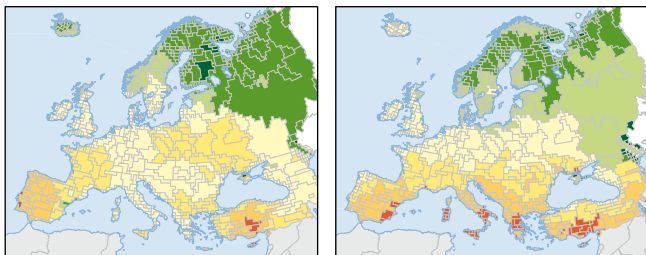
2050. aastaks tuleb ülemaailmset heitkogust vähendada kuni 50 % võrra, et hoida temperatuuritõus võrreldes tööstusajastu eelse tasemega 2 °C piires. Selle eesmärgi pakkus välja Euroopa Liit kui vajaliku, et vältida vastuvõetavat taset ületavaid kliimamuutusi tulevikus.

Kasvuhoonegaaside heitkoguste suundumused

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 3.4.

Euroopa jõgede aastaste vooluhulga prognoositavad muutused 2070. aastateks võrreldes 2000. aastaga

Kliimamudelite ECHAM4 (vasakul) ja HadCM3 (paremal) andmete põhjal

Väheneb

Muutub vähe

Suureneb

Aruandes
käsitlemata
riigid

- 50 % - 25 % - 10 % + 10 % + 25 % + 50 %

Allikas: neljanda hindamisaruande kaart 3.3.

Prognooside kohaselt mõjutab mõni kliimamuutuste vältimatu tagajärg enamikku majandussektoreid ja loodusvarasid, seda isegi tugevate leevendusprogrammide olemasolu korral. Seetõttu on hädavajalik kõigi ühiskonnaelu valdkondade arengusuundade ja meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel nende tagajärgedega arvestada.

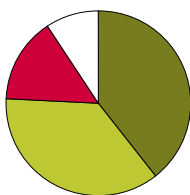
Elustiku mitmekesisus

Elustiku mitmekesisuse kahanemine ja ökosüsteemide poolt tagatud teenuste mahu vähenemine on endiselt kogu Pan-Euroopa regioonis suureks probleemiks. Peale selle suureneb regioonis endiselt invasiivsete võõrliikide arv.

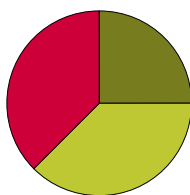
Kiievi resolutsiooni keskset eesmärki peatada elustiku mitmekesisuse kahanemine regioonis 2010. aastaks ei ole võimalik saavutada ilma arvestatavate lisajõupingutuste ja -ressurssideta. Teabe-, haridus- ja üldsuse teadlikkuse programmide täitmine kulgeb aga Kiievi resolutsiooni kohaselt.

Märkimisväärset edu on saavutatud ökovõrgustike loomisel: üleeuroopaline ökoloogiline võrgustik ja Natura 2000 võrgustik võtavad kaju, kuid nende looduskaitse seisundi kohta ei ole ikka veel piisavalt teavet.

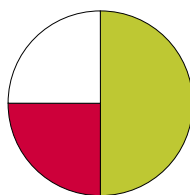
Invasiivseid liike käsitlevate riiklike strateegiate koostamise seis

Lääne- ja Kesk-Euroopa (n = 32)

Kagu-Euroopa (n = 8)

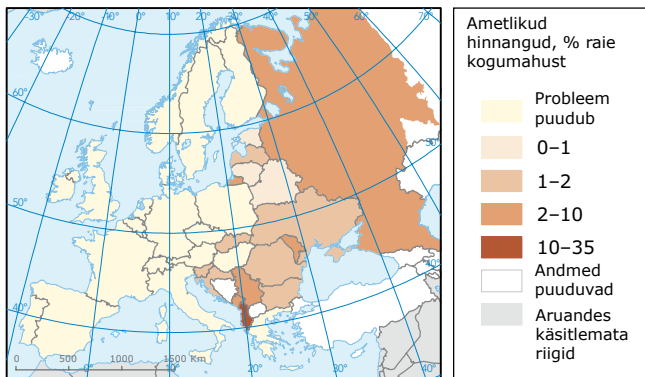

Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia (n = 12)

- Riiklik invasiivsete võõrliikide strateegia on vastu võetud või koostamisel
- Invasiivseid võõrliike on eraldi käsitletud bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile vastavas riiklikus bioloogilise mitmekesisuse strateegias või tegevuskavas
- Invasiivsete võõrliikide vastaseid meetmeid riigi tasandil ei ole
- Teave puudub

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 4.12.

Ebaseadusliku metsaraie ulatus valitud riikides (2000–2004)

Allikas: neljanda hindamisaruande kaart 4.5.

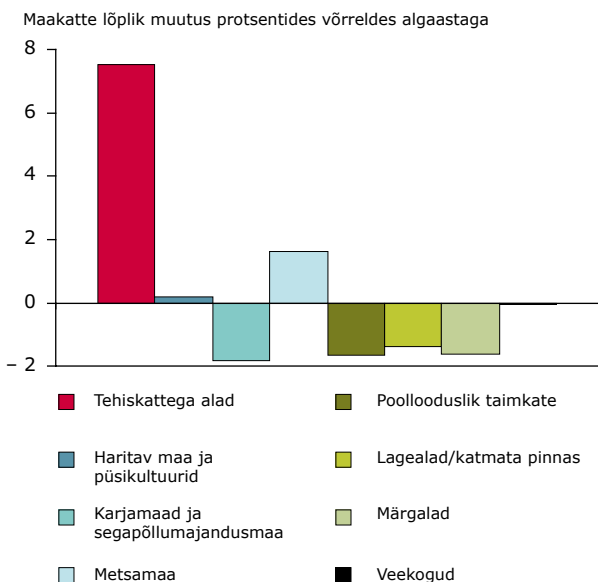
Keskkonnakaitse kaalutlusi võetakse üha enam arvesse metsandus- ja põllumajandussektoris. Põllumajandus avaldab siiski ikka veel elustiku mitmekesisusele märkimisväärset survet. Konkreetset poliitilist eesmärki teha 2006. aastaks kindlaks kõik suure loodusväärtusega põllumajandusmaad ei ole saavutatud.

Mere- ja rannikukeskkond

Kõigis Pan-Euroopa regiooni sisemeres ja kaitstud merevetes on endiselt probleemiks eutrofeerumine. Toitainete hajuallikate, eelkõige põllumajanduslike allikate vähendamine jääb ka edaspidi suureks väljakutseks ja nõuab lisameetmeid.

Kõigis Pan-Euroopa meredes on ikka veel laialt levinud ülepuük. Kalavarude taastamiseks on vaja poliitikat täiustada ja õigusakte rangemini jõustada. Eriti on seda tarvis ebaseadusliku püügi peatamiseks, samuti selleks, et vähendada kalanduse mõju kogu mereökosüsteemile.

Maakatte muutused 10 km laiuses rannikuvööndis 17s Euroopa Liidu 22st mereäärsest liikmesriigist (1990–2000)

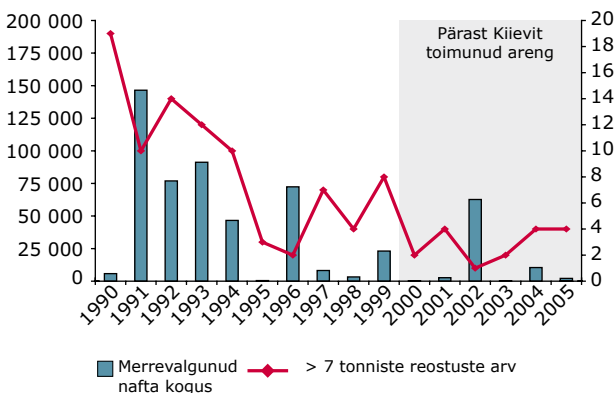

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 5.11.

Merereostusega tankeriõnnetused Euroopa meredel

Merrevalgunud nafta kogus tonnides
(> 7 tonniste reostuste korral)

> 7 tonniste
reostuste arv

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 5.8.

Kliimamuutused avaldavad tõenäoliselt mõju merele ja rannikule, sealhulgas mereorganismidele. Kliimamuutustega kohanemise strateegiate raames tuleks ette näha teiste, kliimaga mitteseonduvate survetegurite vähendamise meetmed, et parandada mereökosüsteemide ja rannikuvööndi võimet kliimamuutuste mõjust taastuda.

Piirkondlike merekonventsioonide ja Euroopa Liidu strateegiate alusel võetud meetmed on parandanud läänepoolsete merede veekvaliteeti, näiteks mõne ohtliku aine osas. Euroopa mere- ja rannikukeskkonna üldiselt halva seisundi parandamisele suunatud poliitika peaks lähtuma ökosüsteemse lähenemise põhimõttest.

Säästev tarbimine ja tootmine

Säästva tarbimise ja tootmise mõiste tähtsus poliitilises päevakorras on pärast Kiievi konverentsi tõusnud. Konkreetseid tulemusi on aga vähe ning rakendusstrategiad ja keskkonnamõju mõõtmise vahendid vajavad juurutamist.

Viimastel aastatel on ressursikasutuse tase elaniku kohta püsinud kõigis regioonides stabiilsena ning mõningal määral on õnnestunud ressursikasutuse kasv majanduskasvust eraldada. Ressursikasutuse tõhusus on riigiti väga erinev, olles EL-15 riikides mitu korda kõrgem kui EL-10 ja Kagu-Euroopa riikides ning kuni kaksikümmend korda kõrgem kui Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikides.

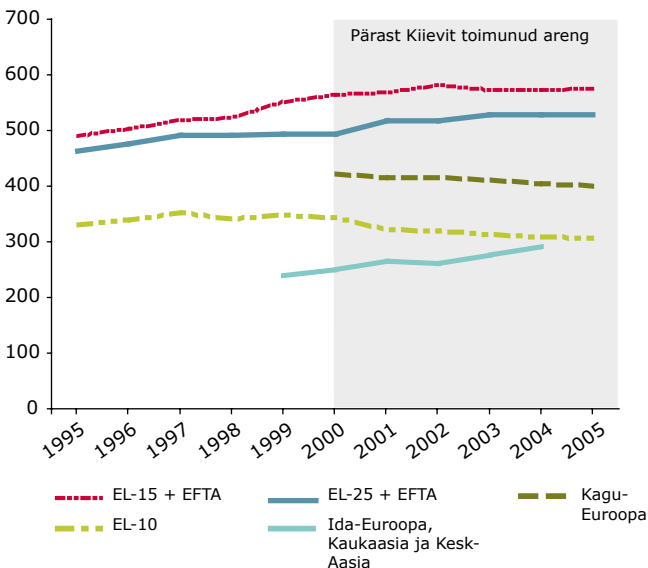
Tarbimisharjumused muutuvad sotsiaal-majanduslike muutuste tõttu kiiresti. Oma elutsükli jooksul kõige suurema keskkonnamõjuga tarbimiskategooriad on toiduained ja joogid, eratransport ning elamumajandus. Euroopa Liidus on tulevasteks tähtsateks mõjuallikateks tõusmas turism ja õhutransport.

Pan-Euroopa regioonis tekib üha enam jäätmeid. Prügilasse ladestamine, mis on keskkonna seisukohast ebasoovitavaim meetod, on kogu regioonis ikka veel tavalisim jäätmekõrvaldusmeetod. Euroopa Liidu liikmesriigid on teinud mõningaid edusamme prügilasse ladestatavate olmejäätmete osakaalu vähendamisel.

Paljud Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia ning Kagu-Euroopa riigid on välja töötanud jäätmestrategiad ja jäätmealased õigusaktid, kuid need vajavad veel tõhusat rakendamist.

Kogutud olmejäätmed

kg elaniku kohta

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 6.20.

Endiselt on palju ära teha jäätmete nõuetekohasel kogumisel ja ohutul prügilasse ladestamisel. Mõnes Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riigis on veelgi suuremaks väljakutseks minevikupärandina kaasa saadud ohtlike jäätmete reostuskollete keskkonnaohutuse tagamine ja saneerimine.

Sektorid: Põllumajandus

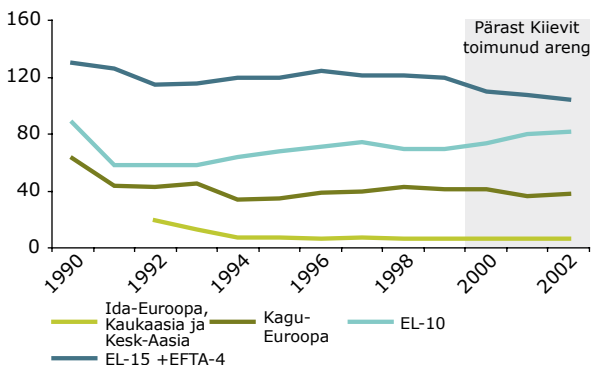
Tänapäevane intensiivpõllumajandus avaldab sageli kahjulikku mõju, kasutades ja saastades õhku, vett ja pinnast. Teisalt on põllumajandusel endiselt positiivne osa Euroopa maastike ning elustiku mitmekesisuse säilitamisel.

EL-15 ja Kagu-Euroopa riikides on suurenenud niisutatava maa pindala, mis näitab, et põllumajanduse intensiivistumise suundumus jätkub. Niisutamine on sageli põhjustanud veevarude vähenemist ja veekvaliteedi langust, sooldumist ning pinnase vaesumist, eriti Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia piirkonna lõuna- ja idaosas.

Enamik Kagu-Euroopa, Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riike vajab põllumajandussektoris parema keskkonnajuhtimise saavutamiseks ka edaspidi rahvusvahelist tuge.

Väetiste kasutamine põllumajandusmaa hektari kohta

Keskmine väetisekasutus (kg/ha)

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 7.1.1.

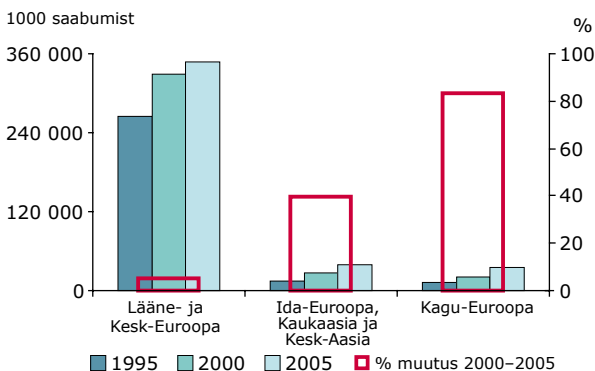
Sektorid: Turism

Rahvusvaheliste turistide saabumiste arv kasvab Pan-Euroopa regioonis üha. Turism on üks peamisi põhjusi, miks kõige keskkonnakahjulikumate transpordiliikide – sõiduautode ja veelgi kriitilisemal määral õhustranspordi – järele on üha suurem nõudlus.

Endiselt on turismiarenduse suhtes eriti tundlikud rannikud, saared ja mäed. Mõnes populaarses massiturismi sihtkohas on juba toimunud halvenemine, mis mõnel juhul on pöördumatu.

Prognooside kohaselt kasvab turismi mõju üha suureneva jõukuse ning elustiili- ja demograafiliste muutuste tõttu veelgi. Selle sektori jätkusuutlikkuse määravaks teguriks jääb turistide käitumine.

Rahvusvaheliste turistide saabumiste arv ja selle muutus protsentides

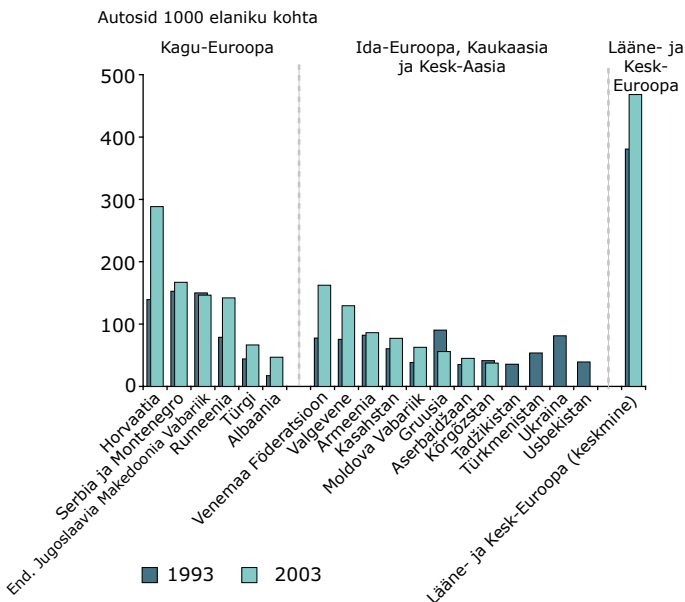
Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 7.4.2.

Sektorid: Transport

Energiatarbimine ning transpordist pärit kasvuhoonegaaside heitkogused kasvavad Kagu-, Lääne- ja Kesk-Euroopa riikides koos üldise transpordikasvuga kiiresti. Transpordi energiatarve ja sellest tingitud CO₂ heitkogused elaniku kohta on Lääne- ja Kesk-Euroopa riikides jätkuvalt kaks kuni neli korda suuremad kui Kagu-Euroopa, Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikides.

Liiklusummikute ja õhukvaliteedi probleemide vastu aitab konkurentsivõimeliste ühistranspordilahenduste arendamine, mis parandab ühtlasi transpordi ohutust. Et ühistransport muutuks konkurentsivõimeliseks, tuleb linnu planeerida ja arendada ühistransporti silmas pidades.

Autode omamine Euroopas

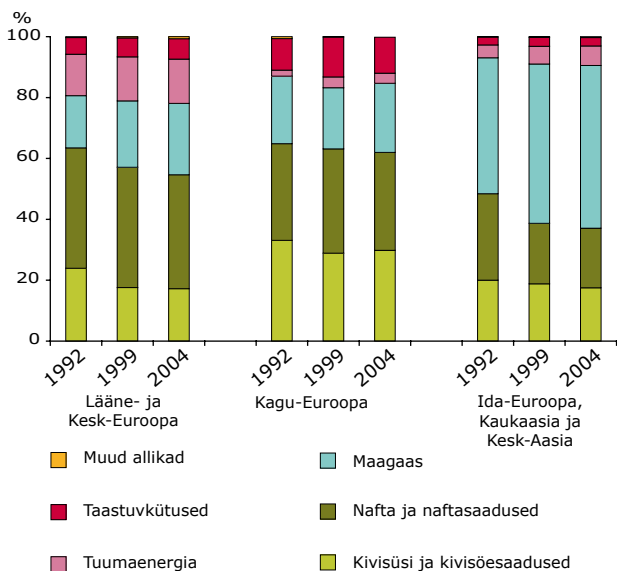
Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 7.2.5.

Sektorid: Energeetika

Energiatarve ja sellest tingitud kasvuhoonegaaside heitkogused on Kiievi konverentsi järel Pan-Euroopa regioonis suurenenud, ehkki mõnes piirkonnas on energiakasutuse tõhusus paranenud ning taastuvenergia kasutamine suurenenud. Eeldatavasti see suundumus jätkub, kui ei rakendata täiendavaid strateegiaid ja meetmeid.

Pan-Euroopa kolme allregiooni energiaturud on üksteisega tihedalt seotud. Oluline osa Lääne- ja Kesk-Euroopa ning Kagu-Euroopa riikidesse imporditavast maagaasist ja naftast pärineb Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia riikidest ning prognoositavalt kasvab see osakaal 2030. aastaks tunduvalt.

Energia kogutarve kütuseallikate kaupa

Allikas: neljanda hindamisaruande joonis 7.3.3.

Protsessi „Keskfond Euroopa jaoks” tähtsamad sündmused

 1991	Esimene ministrite konverents, Dobris
	Allkirjastati: piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioon; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni lenduvate orgaaniliste ühendite protokoll
	Jõustus: piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni NO _x protokoll
 1992	Allkirjastati: piiriveekogude konventsioon; tööstusõnnetuste piiriülese mõju konventsioon
1993	Teine ministrite konverents, Luzern
 1994	Allkirjastati: piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni väävliprotokoll
1995	Kolmas ministrite konverents, Sofia
1996	Jõustus: piiriveekogude konventsioon
 1997	Jõustus: piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioon; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni lenduvate orgaaniliste ühendite protokoll
1998	Neljas ministrite konverents, Århus
	Allkirjastati: Århusi konventsioon; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni orgaaniliste püsisaasteainete protokoll; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni raskmetallide protokoll
	Jõustus: piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni väävliprotokoll
1999	Allkirjastati: piiriveekogude konventsiooni vee ja tervise protokoll; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni maapinnalähedase osooni protokoll
2000	Jõustus: tööstusõnnetuste piiriülese mõju konventsioon

2001

Jõustus: Århusi konventsioon

2002

2003

Viies ministrite konverents, Kiiev

Ida-Euroopa, Kaukasuse ja Kesk-Aasia (IEKKA) strateegia vastuvõtmine

Elustiku mitmekesisuse Kiievi resolutsioon

Allkirjastatud, kuid jõustumata (2007. aasta juuni seisuga):

Århusi konventsiooni saasteaineregistrite protokoll; piiriveekogude konventsiooni tsiviilvastutuse protokoll; piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni strateegilise keskkonnamõju hindamise (SEA) protokoll.

Allkirjastati: Karpaatide keskkonnakaitse ja säästva arengu konventsioon (Karpaatide konventsioon).

Jõustus: piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni orgaaniliste püsisaasteainete protokoll; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni raskmetallide protokoll

2004

2005

Jõustus: piiriveekogude konventsiooni vee ja tervise protokoll; piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni maapinnalähedase osooni protokoll

2006

Jõustus: Karpaatide konventsioon

2007

Kuues ministrite konverents, Belgrad

2008

2009

2010

2011

Seitsmes ministrite konverents, Astana

Protsessi „Keskkond Euroopa jaoks“ osalisriigid

Albaania	Malta
Ameerika Ühendriigid	Moldova Vabariik
Andorra	Monaco
Armeenias	Montenegro
Aserbaidžaan	Norra
Austria	Poola
Belgia	Portugal
Bosnia ja Hertsegoviina	Prantsusmaa
Bulgaaria	Rootsi
Eesti	Rumeenia
Endine Jugoslaavia	Saksamaa
Makedoonia Vabariik	San Marino
Gruusia	Serbia
Hispaania	Slovakkia
Horvaatia	Sloveenia
Iirimaa	Soome
Iisrael	Šveits
Island	Taani
Itaalia	Tadžikistan
Kanada	Tšehhi Vabariik
Kasahstan	Türgi
Kreeka	Türkmenistan
Kõrgõzstan	Ukraina
Küpros	Ungari
Leedu	Usbekistan
Liechtenstein	Valgevene
Luksemburg	Venemaa Föderatsioon
Läti	Ühendkuningriik
Madalmaad	

Euroopa keskkond
Dobrise hindamisaruanne

Sofia, 1995

Euroopa keskkond
Teine hindamisaruanne

Århus, 1998

Euroopa keskkond
Kolmas hindamisaruanne

Kiiev, 2003

Euroopa keskkond
Neljas hindamisaruanne

Belgrad, 2007

Lisateave ja aruanded leiduvad veebilehelt
www.eea.europa.eu/pan-european

Euroopa Keskkonnaagentuur
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K, Taani

Tel +45 33 36 71 00
Faks +45 33 36 71 99

Koduleht: eea.europa.eu
Küsimused: eea.europa.eu/enquiries

